והא חזינא הכא דלודקים מנטר באפסר ואמר דיוצא בפרומביא [ופרומביא עדיף מאפסר דקתני לקמן חמור שעקקיו רעיס מהו לצאת בפרומביא] (ב) אלמא דעדיף מאפסר. וי"ל דלא הוי כ"כ נטירותא יתירתא גבי לודקים דנחשוב ליה כמשוי. [ה] אע"ג דלגבי חמור פשיטא ליה דאסור בפרומביא משום דסגי ליה באפסר לא אמרינן משום דגבי חמור חשיב ליה א נטירותא יתירתא הוי גם גבי לודקים ואסור. [ו] א) ואע"ג דאמר שמואל הלכה כחנניה דאמר [ז] נטירותא יתירתא לאו משוי הוא לית הלכתא כוותיה דהא רב פליג עליה ואמר בין לנוי בין לשמר אסור ומותבינן עליה דרב ולא קאמרי' תיובתא אלא פריקו ליה ב תלתא בתראי ואינון אביי ורבא ורבינא ומדאיכפלו ופריקו כולהו אליבא דרב שמע מינה הלכתא כוותיה ועוד [ח] דקי"ל כרב באיסורי הלכך כל נטירותא יתירתא אסור כגון פרה באפסר וסוס יוצא ברסן או באפסר דרסן שלנו כמו שיר שלהן דלדידן נטירותא דסוס ברסן. ואסור לצאת בשניהן ברסן ובאפסר. וכל נוי בהמה אסור לצאת בה בשבת. ומותר ליתן הרסן או האפסר בסוס ולית ביה משום איסור טלטול דמוכן הוא לבהמה ומותר לכרוך חבל האפסר סביב הצואר של בהמה ותלא בו* כדאמר דעיגלי דרב הונא יוצאין באפסריהן כרוכין בשבת. ומולאות של בית רבי יוצאין כרוכין באפסריהן בשבת. [דף נב ע"א] וכל בעלי השיר יוצאין בשיר ונמשכין בשיר מאי יוצאין ומאי נמשכין. אמר רב הונא או יוצאין כרוכים ג או יוצאין נמשכין ומסקנא דשמעתתא דיוצאין כרוכין ויוצאין נמשכין:

הגה"ה
*והמוליך פרה מעיר לעיר או פרה שמרדה יכול להוליכה במוסרה דלא חשיב הא נטירותא יתירתא. ופרה אדומה דדמיה יקרים אפילו בעיר יכול להוליכה במוסרה. מהרי"ח:

ב [דף נג ע"א] **מתני'** חמור יוצא במרדעת בזמן ד שהיא קשורה וכו': **גמ'** ב) (אמר רב יהודה) אמר שמואל [ט] והוא שקשורה בו מערב שבת* תניא נמי הכי חמור יוצא במרדעת [י] בזמן שקשורה בו מע"ש ה ולא באוכף [כ] אע"פ שקשורה בו מע"ש. בעי מיניה רב נתן מר' חייא בר אשי מהו ליתן המרדעת על גבי החמור בשבת אמר ליה מותר וכן הלכתא. תנו רבנן אוכף שעל גבי החמור לא יטלנו בידו *אבל מוליכה ומביאה בחצר והוא נופל מאליו. אמר רב חייא בר אשי אמר רב תולין טרסקל לבהמה בשבת ושמואל אמר מרדעת מותר וטרסקל אסור כי סליק רבי זירא אשכחיה לרבי בנימין בר יפת דיתיב וקאמר משמיה דר' יוחנן נותנין מרדעת על גבי חמור בשבת א"ל ישר וכן תרגמא אריוך בבבל מנו שמואל (ג) והא רב נמי אמרה אלא שמעינן דקמסיים בה אין תולין טרסקל לבהמה בשבת* א"ל ישר וכן תרגמא אריוך בבבל דאי רב בטרסקל נמי שרי. ג) והלכתא כשמואל [ל] ואע"ג דקי"ל כרב באיסורי שאני הכא דר' יוחנן קאי כוותיה וקי"ל הלכתא כוותיה לגבי דרב ותו הא מותבינן תרתי תיובתא לרב ושמואל ואיפריקו אליבא דשמואל ולא איפריקו אליבא דרב ההיא דאוכף למאי דמשני רב פפא כאן לחממה כאן לצנה וההיא דאין סכין ומפרכסין לבהמה. [מ] ובירושלמי משמע דהא דאמר שמואל ו ובלבד שתהא קשורה לו מע"ש (משום) דאסור לקשור מרדעת בשבת משום דמשתמש בבעלי חיים. דגרסי' התם (הלכה א) שמואל אמר בקשורה בו מע"ש. חנון מגופתיה אמר קמיה דשמואל רב חייא בר אשי לא נהיג כן א"ל נהיג רב בטרסקלין. פי' ודאי בדבר זה היה מקיל רב שהיה מתיר לתת טרסקל בפיה בשבת אבל לא לקשור מרדעת בשבת ז התיב רב אחא קמיה דרב פפא והתניא חבל שהוא קשור [נ] לפרה קושרין אותו לאבוס. לאבוס קושרין אותו לפרה. ניחא לפרה קושרין אותו לאבוס. לאבוס קושרין אותו לפרה ולא נמצא משתמש על צדדי בהמה בשבת פירוש [ס] ואע"פ שמשתמש על צדדי (ד) בהמה בשבת [שרי] (פירוש לצרכי בהמה) וקשה לשמואל דאוסר לקשור מרדעת בחמור בשבת משום שמשתמש בבעלי חיים א"ר בא תפתר בקשר שאינו של קיימא פירוש ולא חשיב כמשתמש בבעלי חיים (ה) כיון שאינו של קיימא. אמר רבי יוסי שנייה היא צדי בהמה בין קשר של קיימא ובין קשר שאינו של קיימא כלומר אין חילוק בינייהו דלעולם הוא משתמש בצדדי בהמה. א"ר שמלאי תפתר כרבי שמעון בן אלעזר [ע] ח **דתניא** ר' שמעון בן אלעזר אמר מותר להשתמש על צדדי אילן בשבת. הוא צדדי בהמה הוא צדדי אילן. אבל כשנותן מרדעת (ו) על גבי החמור בלא קשירה אין צריך להתקרב אצל החמור ואין נשען עליו ואין כאן משתמש בבעלי חיים. וצריך ליזהר כשנותן הרסן בראש הבהמה שלא ישען על ראשה. ומכאן יש לדקדק הא [פ] דאין נותנין נר על גבי דקל ביו"ט (לעיל דף מה.) [צ] לא בשביל שיהא נקרא משתמש במחובר אם נוטלו משם אלא גזרינן שמא יעלה באילן כדי ליטלו (ו) דלא אמרו חכמים אלא ד) אין עולין על גבי בהמה ואין עולין על גבי אילן ביו"ט:

הגה"ה
*אבל בשבת אסור דמיחזי כמתכוין להוציא את המרדעת א"נ מיחזי כאילו מתכוין להוליכה למקום רחוק או לחינגא. פר"י מהרי"ח:

הגה"ה
*ה) ודוקא להוציא לרה"ר אבל בחצר נותנין מרדעת ע"ג החמור בשבת כדי לחממה דמצטערת מן הצנה אבל להסיר מעליה מרדעת או אוכף כדי לצננה לתענוג בעלמא אסור אבל מוליכה ומביאה וכו'. מהרי"ח:

הגה"ה
*משום תענוג מיהו לסייחים קטנים שרי שרגליהן גבוהין ואית להו צער לשוח לאכול מן הקרקע אבל לצאת בהן לרה"ר אסור. מהרי"ח:

ג [דף נג ע"ב] **ת"ר** סכין ומפרכסין לאדם ואין סכין ומפרכסין לבהמה ודוקא בגמר מכה ומשום תענוג אבל (איכא) [בתחלת] מכה ומשום צער מפרכסין נמי לבהמה *תניא בהמה שאכלה הרבה כרשינין לא ירצנה בחצר בשביל שתתרפה ורבי יאשיה מיקל [ק] דרש רבין הלכתא כר' יאשיה וכיון דקי"ל הלכתא כר' יאשיה דמיקל משום צערא דבהמה ולא גזרינן משום שחיקת סממנים שמעת מינה דלית הלכתא כי הא מתני' דתניא בהמה שאחזה דם אין מעמידין אותה במים ט עד שתצטנן גזירה משום שחיקת סממנים [ר] וכן פסק מהרי"ח דקיימא לן כר' יאשיה דמיקל [ש] דאין אדם בהול כל כך על רפואת בהמתו כולי האי דניחוש לשחיקת סממנין:

הגה"ה
*וכן בהמה שרצתה חוץ לתחום דקורא לה והיא באה אף על פי שאין תחום שלה מובלע בתוך תחום שלו. מהרי"ח:

ד [דף נג ע"א] **תניא** לא יצא הסוס בזנב שועל ולא בזהורית שבין עיניו ולא יצא הזב בכיס שלו ולא עזים בכיסין שבדדיהן ולא פרה בחסום שבפיה ולא סייחין [ת] בטרסקלין שבפיהן לר"ה. ולא בהמה בסנדל שברגליה ולא בקמיע שאין מומחה לבהמה אע"פ שהוא מומחה לאדם אבל יוצאת היא באגד שע"ג המכה וקשקשין שע"ג

חידושי מהרש"ל

בעי מיניה רב אסי בר נתן מרבי וכו' כצ"ל: רב חייא בר אשי בשם רב לא נהיג. כצ"ל:

הגהות הב"ח א נטירותא יתירתא וחטם נטירותא יתירתא הוי גם גבי לודקים: ב תלתא אמוראי בתראי דאינון אביי: ג או יוצאין נמשכין ושמואל אמר יוצאין נמשכין ואין יוצאים כרוכים ומסקנא דשמעתתא: ד שהיא קשורה לו הוא סוף המשנה: ה ולא באוכף שעליה אע"פ: ו ובלבד שתהא קשורה לו מע"ש דאסור כצ"ל ותיבות משום נמחק: ז התיב רב אחא בר פפא קמיה דרב זעירא והתניא חבל שהוא קשור. נ"ב עי' פ' אלו קשרים דף קיג ע"א: ח דתניא רשב"א אמר מותר. נ"ב עי' בפ' מי שהחשיך סוף דף קנב: ט עד שתצטנן דהאי תנא דאסר גזירה משום שחיקת סממנים הוא לאסר ובהא איפסיקא הלכתא דקי"ל כר' יאשיה דמקיל וכו' רפואת בהמתו דליתא לשחיקת סממנין:

קרבן נתנאל

בהפסר והא וודאי עז באפסר נטירותא יתירתא והרשב"א בחידושיו אומר דאין מכרעת דכ"ע מודו בה דעז שאני משום דמנתח ומורד וה"ל כפרה מורדת ע"כ. ואין להקשות לפי דבריו אמאי אמר רב יוסף דלמא מנתח וקא אתיא לאתויי ד' אמות הל"ל כיון דמנתח אינה מנטרת בי' והוי משוי כמו שהקשה מהרש"א. וי"ל דוודאי רב יוסף ס"ל דעז מנטרת בלא אפסר ונטירותא יתירא שרי וס"ל כשמואל. ותנא דבי מנשה ס"ל גם כן כחנניא אבל רב מוקי לה ברייתא דתנא דבי מנשה בעז מורדת דאינה מנטרת בלא אפסר: [ה] אע"ג דלגבי חמור **פשיטא** לי'. מדקא מבעי' לי' דווקא חמור שעקקיו רעיס. ה"ל למבעי' על חמור דעלמא ועל חמור כזה שעקקיו רעיס. כי אם יאמר לו שמותר לצאת אכתי חמור דעלמא י"ל שאסור אלא ש"מ דלגבי חמור פשיטא לי': [ו] ואע"ג דאמר שמואל. עתה חוזר לדברי הרי"ף: [ז] ה"ג נטירותא יתירה לאו משוי הוא לית הלכתא כוותיה דהא רב פליג עליה דאמר בין לנוי בין לשמר אסור: [ח] דקיי"ל כרב באיסורי. ע"כ לשון הרי"ף: [ט] ה"ג והוא שקשרוהו לו מע"ש: [י] ה"ג בזמן שקשורה לו מע"ש: [כ] ה"ג אע"פ שקשורה לו מע"ש: [ל] ואע"ג דקי"ל כרב באיסורי. לשון תוספות עד ובירושלמי משמע: [מ] ובירושלמי משמע כו' דאסור לקשור מרדעת בשבת משום דמשתמש בב"ח. ובתוספות מסקי טעם בשם רש"י דהוי משוי. ר"ל הרצועות והמסריכין כיון דלא קשורה בהם מבע"י ועיין מהרש"א. ועוד דמחזי כמתכוין להוצאת המרדעת או דמחזי כמאן דאזיל למקום רחוק: [נ] ה"ג בפרה קושרין אותה באבוס באבוס קושרין אותה בפרה ניחא בפרה קושרין אותו באבוס באבוס קושרין אותו בפרה ולא נמצא: [ס] ה"ג ואע"פ שמשתמש על צדדי בהמה בשבת וקשה לשמואל: [ע] דתניא רשב"א אומר מותר להשתמש על צדדי אילן בשבת בצ"ל. והוא בפ' מי שהחשיך דף קנ"ד וט"ס בירושלמי שלפנינו מותר להשתמש על צדדי בהמה בשבת: [פ] ה"ג דאין מניחין נר ע"ג דקל ב"ט. והוא בפרק כירה דף מ"ה: [צ] **לא בשביל** שיהא נקרא משתמש במחובר אם נטלה משם אלא גזרינן שמא יעלה באילן כדי ליטלו. לכאורה אמרתי לפ' דברי רבינו דמוקמינן להא דרב אין מניחין נר על גבי דקל דווקא שהוא למעלה מתשמיש אדם ומטעם גזרה שמא יעלה באילן אבל כשמניח למטה מזה מותר ליטלו משם. וזה אינו דהא גמרא ערוכה בפרק בכל מערבין דף ל"ב כשהניח ערובו למטה מעשרה פריך עלה והא קמשתמש באילן. ע"כ לבי אומר לי דרבינו ס"ל כיון דלמעלה מתשמיש אדם יש לגזור שמא יעלה באילן אסור למטה גם כן מטעם זה דלא פלוג אף גם שהוא כמו גזרה לגזרה מ"מ אין מניחין נר ע"ג דקל ביום טוב אפילו למטה מתשמיש אדם. אלא כאן לגבי בהמה משום צער והפסד ממון שרינן להניח מרדעת ע"ג חמור דבהא לא גזרו. ודומה לזה בשאר דברים כשהוא לצורך מצוה או הפסד שרינן למטה מתשמיש אדם כיון דלא הוי אלא גזרה לגזרה. אבל בפרק בכל מערבין אפילו למ"ד דאין מערבין אלא לדבר מצוה פריך שפיר דהתם לא הוי גזרה לגזרה דבין השמשות נ"ל שיוקח משם כדי שיהא הוא ועירובו במקום א' אם נתיר לו למטה מעשרה יבוא להניח למעלה מתשמיש אדם ואז אסור לעלות על האילן שקרוב לודאי שיתלוש עלה או פרי והוי פסיק רישא כמו שהביא הרב ב"י בסימן תקי"ד בשם הכלבו. משא"כ גבי בהמה להניח מרדעת עליה אם נגזור שיבוא להניח אפילו כשהוא למעלה מתשמיש אדם ויעלה על גבי בהמה. הא דאין עולין ע"ג בהמה אין איסור קרוב לוודאי אלא דגזרינן שמא יחתוך זמורה וכיון דהוי גזרה לגזרה משום צער בהמה לא אמרינן בהא לא פלוג. אבל אם אסור ליטלו משום דמשתמש במחובר בלי טעם א"כ ה"ה דאסור להניח מרדעת ע"ג חמור דמשתמש בבעל חי ובזה ניחא נמי דלא תקשי לך דברי רבינו אהדדי שכתב בפרק הישן סימן מ"א אם הקנים של סכך נסמכין על האילן אסור לכנס בו ביום טוב גזרה שמא יניח חפצו על הסכך אף ששם במקום מצוה. י"ל דאיירי שהסוכה גבוה שא"א לעלות על הסוכה אא"כ יעלה על האילן. וכ"כ תוספות פרק מי שהחשיך דף קנ"ד ע"ש. ובעל מ"א סימן של"ו נעלם ממנו דברי תוספות הללו. גם בסימן תקי"ד יש שם ט"ס ולא זכר מה שכתב בסימן של"ו: [ק] ה"ג דרש רבא הלכה כר' אושעי': [ר] מתיבת וכן פסק מהרי"ח עד דמיקל. הוא הגהת הרא"ש: [ש] דאין אדם בהול כו'. הוא סיום דברי רי"ף: [ת] בטרסקלין שבפיהן לר"ה. כ"ה הגירסא הנכונה וכמו שמוכח להדיא דף נ"ג שדייק מברייתא זו הא בחצר ש"ד. וטעות הוא ברי"ף:

תפארת שמואל

(ב) **אלמא** דעדיף מאפסר. נ"ל אף על גב דעדיף וכן הוכיחו התוספות מדאמרינן בסמוך חמור שעקקיו רעיס מהו לצאת בפרומביא: (ג) והא רב נמי אמרה. פירוש כיון דשרי טרסקל כל שכן מרדעת: (ד) בהמה בשבת שרי. כצ"ל ותיבת פירוש לצרכי בהמה צריך למחוק: (ה) ביון שאינו של קיימא. אינו מתקרב כ"כ אל הבהמה אר"י שנייה היא צדי בהמה בין קשר שהיא של קיימא ובין קשר שאינו של קיימא: (ו) ע"ג החמור בלא קשירה. עי' בטור א"ח סי' ש"ה חמור יוצא במרדעת והוא שתהא קשורה לו מע"ש עד ולפ"ז אין חילוק בין סוס לחמור ותימה לי נהי דגבי חמור הוא הטעם שהוא אסור משום קשירה אבל אוכף על גבי סוס הוי כמשאוי וכ"מ במרדכי להדיא כשאין רוכב על הסוס הוי האוכף כמשאוי לפי שאינו מיוחד אלא לרכיבה ואפשר לומר איפכא מדקבעי תלמודא מתחלה לאסור האוכף כמו שמסיק מ"ש מאוכף דאסור משמע דלא בעי לאסור האוכף אלא על חמור משמע דגבי סוס שרי לפי שמיוחד לו זה אינו דנקט חמור וה"ה סוס ולא איירי בחמור אלא משום מרדעת דשרי ואפ"ה אוכף אסור וא"ל א"כ אמאי אסור ליתן עליו בחצר דליכא למימר דגזרינן אטו רה"ר דהא בבהמה לא גזרינן חצר אטו רה"ר לק"מ דסוף סוף מאחר שמיוחד לרכיבה א"כ יש בו איסור טלטול ואינו ניטל בשבת אלא לצורך גופו ומאחר שאסור לרכוב אם כן אינו לצורך גופו דדוקא מרדעת דחמור לצורך גופו לבהמה שלא תצטנן אבל לא גבי סוס ומש"ה אין נוטלין האוכף והמרדעת מעל החמור מהאי טעמא דדוקא רסן ואפסר דמיוחד לבהמה אפילו להנהיגם כתב הרא"ש לעיל דאין בו איסור טלטול ומ"מ סה"ת מסופק בדבר: (ז) **דלא** אמרו חכמים. משמע מכאן אם מונח כלי על דבר מוקצה שמותר ליטלו משום דלא אמרו אלא לטלטל:

א) תוס' נב. ד"ה א"ש. (גליון) ב) בגמ' וברי"ף ליתא הנך ג' תיבות. (גליון) ג) תוס'. (גליון) ד) ומ"מ גזרו באילן שלא להשתמש שמא יעלה עליו להשתמש, משא"כ בבהמה שאין דרך לעלות עליה כדי להשתמש. (רמ"ה) ה) הגה"ה זו צ"ל בהגה"ה דלעיל אחר לחינגא והכל דבור אחד ועיין במרדכי. (גליון)